

УДК 351:64:628.1

DOI: <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2024-8-136-147>

Фролова Ганна,
аспірантка Національного технічного
університету «Дніпровська політехніка»

Frolova Hanna,
PhD student at National Technical University
«Dnipro Polytechnic»

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4844-9312>✉ Frolova.H.O@nmu.one

ПІДХОДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАДАННЯ ПОСЛУГ З ЦЕНТРАЛІЗОВАНОГО ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА ВОДОВІДВЕДЕННЯ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

APPROACHES AND TOOLS TO IMPROVE THE QUALITY OF CENTRALISED WATER SUPPLY AND SEWERAGE SERVICES AT THE REGIONAL LEVEL

Анотація. У статті розглянуто питання підвищення якості житлово-комунальних послуг, зокрема з централізованого водопостачання та водовідведення, яке виступає основним критерієм ефективного публічного управління галуззю та має на меті досягнення високих соціальних стандартів життєзабезпечення для кожного громадянина України.

Підвищення якості послуг з централізованого водопостачання та водовідведення можливе за рахунок ефективного публічного управління всією системою, яке спрямоване на забезпечення споживачів якісною питною водою в необхідних обсягах за допомогою комплексу спеціальних заходів. У свою чергу механізми публічного управління якістю послуг з централізованого водопостачання та водовідведення можна охарактеризувати як сукупність нормативно-правових, організаційних, інвестиційно-фінансових та інноваційних заходів, які мають забезпечувати споживачів водою у достатній кількості та високої якості. Саме це актуалізує такі публічно-владні управлінські функції як організаційна та регулятивна зі застосуванням програмно-цільового та проектного підходів до розвитку житлово-комунального господарства в цілому та комунальної інфраструктури зокрема.

Слід зазначити, що поняття «програмно-цільовий», зокрема у контексті методів та інструментів забезпечення ефективності певного виду діяльності, у тому числі у житлово-комунальній сфері, означає характеристику процесу реалізації цілей вищого рівня (місії/генеральної мети/стратегічних пріоритетів) через їх декомпозицію до рівня конкретних завдань (проектів, програм), за допомогою яких можна чітко визначити обсяг необхідних ресурсів та термінів їх виконання, здійснити розподіл відповідальності, чим забезпечити ефективно та результативно управління процесами надання послуг, що реалізуються в житлово-комунальній сфері, зокрема в галузі централізованого водопостачання та водовідведення.

Ключові слова: публічне управління, житлово-комунальне господарство, житлово-комунальні послуги, комунальна інфраструктура, централізоване водопостачання та водовідведення, якість послуг, програмно-цільове управління, стратегії, програми та проекти, регіон.

Abstract. The article examines the issue of improving the quality of housing and communal services, in particular, centralised water supply and sewerage, which is the main criterion for effective public administration of the industry and is aimed at achieving high social standards of living for every citizen of Ukraine.

Improving the quality of centralized water supply and sewerage services is possible under effective public administration of the whole system, which is aimed at providing consumers with quality drinking water in the necessary volumes through a set of special measures. In turn, the mechanisms of public

administration of the quality of centralized water supply and sewerage services can be characterized as a set of regulatory, organizational, investment, financial and innovative measures that should provide consumers with water in sufficient quantity and of high quality. This is what actualizes such functions of public administration as organizational and regulatory, using program-target and project approaches to the development of housing and communal services in general and communal infrastructure in particular.

It should be noted that the concept of «program-target», in particular, in the context of methods and tools to ensure the effectiveness of a particular type of activity, including in the housing and communal sector, means the characterization of the process of implementation of higher-level objectives (mission/general objective/strategic priorities) through their decomposition to the level of specific tasks (projects, programs), which allow to clearly define the amount of necessary resources and timing of their implementation, to carry out the distribution of responsibilities, thus ensuring effective and efficient management of the processes of service provision in the housing and communal sector, in particular in the field of centralised water supply and sewerage.

Keywords: public administration, housing and communal facilities, housing and communal services, communal infrastructure, centralised water supply and sewerage, quality of services, programme-targeted management, strategies, programmes and projects, region.

Постановка проблеми. Сучасний стан сфери централізованого водопостачання та водовідведення України є таким, що вимагає негайного вжиття різнопланових заходів для забезпечення (відновлення) безперервного та якісного надання послуг. Це перш за все обумовлено такими факторами:

- прогресуюча тенденція щодо погіршення рівня якості послуг або припинення їх надання через знеструмлення об'єктів централізованого водопостачання та водовідведення в результаті пошкодження (руйнування) російським агресором електростанцій, а також цілеспрямованих ракетних ударів по дамбам, гідротехнічним спорудам тощо;
- підвищення аварійності насосних агрегатів, інженерно-технічних мереж тощо через зношеність та значну обмеженість фінансування на придбання нового обладнання, виконання робіт з реконструкції та капітальних ремонтів трубопроводів,
- важкий фінансово-економічний стан підприємств в результаті дії протягом останніх років економічно необґрунтованих тарифів на послуги з централізованого водопостачання та водовідведення, низьку платоспроможність населення та ліквідацію бізнесу, який споживав воду у великих обсягах в виробничих та господарських цілях;
- введення на законодавчому рівні в дію обмежень щодо отримання міжнародної гуманітарної допомоги державними та комунальними підприємствами з податковою ознакою прибутковості, у тому числі які надають послуги з централізованого водопостачання та водовідведення.

Отже, реформи, які проводяться на державному рівні, не дають очікуваного результату, тобто підвищення рівня якості комунальних послуг. Тому дієвими можуть стати підходи та інструменти, якими користуються місцеві органи влади, але разом з суб'єктами господарювання за участю міжнародних «донорів» та інших стейкхолдерів мають бути сформовані інструментарії «перезапуску» процесу публічного управління у сфері централізованого водопостачання та водовідведення з метою створення умов для збалансованості інтересів учасників ринку комунальних послуг з урахуванням захисту прав споживачів щодо безперебійного отримання якісних послуг за обґрунтованими тарифами [1, с. 7]. Саме цей пошук і є метою обраного напрямку дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В основному сферу комунальної інфраструктури досліджували в вітчизняних наукових працях технічного та економічного напрямлення (В. Глухова, В. Єсіна, Д. Загірняк, Х. Кравченко, Н. Матвеєва, В. Полуянов, Н. Попович, О. Славута), а проблематика галузі з точки зору публічного управління якістю надання комунальних послуг ще не отримала повноти висвітлення і потребує комплексного аналізу. Різноманітні підходи щодо підвищення якості комунальних послуг, зокрема з централізованого водопостачання та водовідведення, не привели до чіткого формування стратегічного бачення того, яким чином Україна, яка обрала курс євроінтеграції, здатна досягти європейських стандартів у цій сфері.

Дослідженнями публічного управління розвитком водопостачальної галузі в рамках державного регулювання займалися науковці І. Крилова та В. Діденко. В. Безус присвятив свою працю науковому розробленню методико-технологічного забезпечення процесу публічного управління житлово-комунальним господарством на місцевому рівні.

Мета статті. На підставі результатів аналізу нормативно-правової бази, яка регламентує діяльність у сфері надання комунальних послуг, обґрунтувати необхідність подальшого розвитку програмно-цільового інструментарію, який доцільно використовувати для підвищення якості надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення на регіональному рівні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз нормативно-правових джерел (Водний кодекс України, Закон України «Про питну воду та питне водопостачання», Закон України «Про житлово-комунальні послуги», Правила надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення і типових договорів про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 5 липня 2019 р. № 690) дає можливість визначити, що якість послуг з централізованого водопостачання – це своєчасне задоволення потреб споживачів у воді необхідної кількості та складу у відповідності до Державних санітарних норм та правил «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною» (ДСанПіН 2.2.4-171-10) [2], а надання цих послуг відповідає вимогам збалансованого водокористування, екологічно безпечне та зберігає стабільний стан водних ресурсів, придатних для використання людьми [3, с. 102]. Вищенаведений огляд не є вичерпаним, а лише визначає основні аспекти регулювання певних питань функціонування сфери централізованого водопостачання та водовідведення.

Слід зазначити, що технічний стан комунальної інфраструктури в регіоні, має вплив на якість послуг, зокрема з централізованого водопостачання та водовідведення. Це обумовлено тим, що критерії якості води, яка подається у територіальні громади, мають відповідати чинним нормативним вимогам, втім технічне обладнання та інженерні мережі, що використовуються під час виробництва та постачання питної води, через свою зношеність та моральну застарілість не забезпечують безперервність надання послуг централізованого водопостачання і не гарантують епідемічну безпеку при споживанні води «з крану». При цьому умови воєнного стану (ракетні та артилерійські обстріли, бойові дії) безпосередньо впливають на діяльність водопостачальних підприємств того чи іншого регіону.

Разом із тим, у Законі України «Про житлово-комунальні послуги» [4] задекларовано, що «виконавець послуги з централізованого водопостачання повинен забезпечити її постачання безперервно, з гарантованим рівнем безпеки

та величини тиску» (ст. 23, п. 2). Також законодавцем визначено, що «критерієм якості послуги з централізованого водовідведення є безперешкодне приймання стічних вод у мережі виконавця з мереж споживача, за умови справності мереж споживача» (ст. 24, п. 2). Таким чином ми бачимо, що саме належний стан інженерно-технічних систем, мережевого обладнання, водозабірних та каналізаційних споруд має бути передумовою надання якісних послуг з централізованого водопостачання та водовідведення в регіоні, а також є основою для забезпечення територіальних громад якісною питною водою у достатніх обсягах постачання та подальшого безперешкодного приймання стічних вод, що в цілому буде задовольняти потреби споживачів.

Якості надання комунальних послуг приділяється значна увага на законодавчому рівні. Так, Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – НКРЕКП) визначено якісні характеристики послуг з централізованого водопостачання та водовідведення [5], які засновуються саме на положеннях Закону України «Про житлово-комунальні послуги».

НКРЕКП підкреслює, що обов'язки щодо забезпечення належного рівня якості комунальних послуг відповідно до встановлених законодавством вимог мають покладатися на виконавців цих послуг, які згідно з Законом «Про житлово-комунальні послуги» зобов'язані «забезпечувати своєчасність надання, безперервність і відповідну якість комунальних послуг ..., у тому числі шляхом створення системи управління якістю відповідно до національних або міжнародних стандартів» (ст. 5, част. 2, п. 1) [4]. Тож такі вимоги, як своєчасність та безперервність надання послуг, насамперед, залежать від стану комунальної інфраструктури.

Вимоги щодо «безпечного та безперервного постачання питної води споживачу, якість та тиск якої повинні відповідати вимогам законодавства та умовам договору» та «критерії якості послуги з централізованого водовідведення» також закріплені пунктом 7 Правил надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.2019 р. № 690 [6].

Слід зазначити, що у складі нормативно-правової бази є положення, що стосуються не тільки систем централізованого водопостачання, а й нецентралізованого. Але у цій статті ми зосереджуємось на централізованих водопровідних мережах. Так, у статті 59 Водного кодексу України [7] зазначається, що «під час здійснення спеціального водокористування для задоволення питних і побутових потреб населення в порядку централізованого водопостачання підприємства, установи та організації, у віданні яких перебувають питні та господарсько-побутові водопроводи, здійснюють забір води безпосередньо з водних об'єктів відповідно до затверджених у встановленому порядку проєктів водозабірних споруд, нормативів якості води і дозволів на спеціальне водокористування». Це також означає, що обов'язки у сфері охорони навколишнього природного середовища несуть саме ці підприємства (установи, організації) шляхом постійного спостереження за якістю води у водних об'єктах та підтримки в належному стані зони санітарної охорони водозабору.

Отже, у результаті вивчення положень зазначених документів, що стосуються якості надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення, можна зробити висновки, що основним критерієм якості визначається безперебійне постачання води населенню та підприємствам, установам, організаціям в умовах великої кількості водних ресурсів, а збільшення

обсягів піднятої/поданої води розглядається як поліпшення добробуту споживачів, то на сучасному етапі при обмежених водних ресурсах та в умовах дії воєнного стану крім безперебійності постачання води належної якості в достатній кількості найвагомимим має бути раціональне споживання при мінімальних втратах життєвонеобхідного продукту – питної води [3, с. 103].

Охарактеризуємо, які, на наш погляд, підходи та інструменти публічного управління розвитком комунальної інфраструктури, зокрема, у сфері централізованого водопостачання та водовідведення, вже застосовуються, і які доцільно використовувати на регіональному рівні з метою підвищення якості надання комунальних послуг. Для цього, насамперед, розглянемо інструментарій програмно-цільового управління.

Як зазначає Е. Монастирська, до програмно-цільових підходів в управлінні розвитком системи будь-якого рівня та складності можна віднести підходи, які передбачають «трансформацію програмування в інструмент науково обґрунтованих управлінських рішень, які приймаються суб'єктами господарювання задля досягнення ними еколого-економічних і соціальних цілей функціонування й розвитку [8, с. 57], що цілком відповідає концепції сталого розвитку та, на наш погляд, адекватно відображає мету їх застосування.

У цьому контексті автори публікації В. Безус, І. Чикаренко також обґрунтовують доцільність використання програмно-цільових підходів, зокрема, у сфері публічного управління розвитком житлово-комунального господарства [9, с. 21]. Вони зауважують, що зазначені підходи до управління мають базуватися на застосуванні конкретних інструментів й методів, до яких відносять стратегічне планування, програмування й прогнозування; метод сценаріїв; проектно та кластерну діяльність; інші методи й інструменти, що «узгоджують ієрархічні цілі та шляхи й засоби (ресурси) їх реалізації і можуть забезпечити підвищення ефективності, результативності та якості надання житлово-комунальних послуг населенню».

Цілком погоджуючись з даними висновками, підкреслимо, що застосування програмно-цільових підходів до управління розвитком соціально-економічних систем відбувається в країні понад 20 років (про що свідчить значна кількість нормативно-правових документів, першими з яких можна вважати Закон України від 23.03.2000 р. № 1602-III «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» [10] та постанову Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 р. № 621 «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проєктів Бюджетної декларації та державного бюджету» [11]). Тобто публічноуправлінська діяльність постійно (хоча й дуже повільно) удосконалюється: вивчається зарубіжний досвід та кращі практики у цій сфері, здійснюється науковий пошук, за результатами якого пропонуються для впровадження нові інструменти, моделі, методи та методики програмно-цільового управління, приймаються нові стандарти та правила, оновлюється законодавство. Втім, ключова мета такої діяльності залишається незмінною – підвищення ефективності та результативності публічного управління розвитком певної сфери (галузі) діяльності або території (країни, регіону, міста, села, селища тощо) із використанням так званого декомпозиційного переходу від стратегічних цілей розвитку до конкретних завдань та засобів задля їх досягнення та отримання певного (суспільно значущого) продукту/технології/послуги.

Наслідки військових дій рф проти України призвели до посилення проблем у галузі житлово-комунального господарства, зокрема в результаті руйнуванням

критичної інфраструктури централізованого водопостачання та водовідведення, а також до високому ризику забруднення водних об'єктів. На підставі поточного стану та обґрунтування щодо необхідності розв'язання виявлених проблем, з метою забезпечення рівного доступу до безпечної для здоров'я людини питної води, Кабінетом Міністрів України схвалено Водну стратегію України на період до 2050 р. та затверджено операційний план її реалізації у 2022–2024 рр. [12]. Цим документом уряд визначив стратегічні цілі, завдання, спрямовані на їх досягнення, етапи виконання, очікувані результати та орієнтовний обсяг необхідних фінансових, матеріально-технічних, людських та інших ресурсів. Центральні та місцеві органи виконавчої влади, що беруть участь у реалізації цієї Стратегії, повинні проводити моніторинг та оцінку виконання завдань для подальшого контролю з боку Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України.

Одним із останніх програмно-цільових документів є «Державна цільова економічна програма енергетичної модернізації підприємств водопостачання та водовідведення, що перебувають у державній або комунальній власності, на період до 2030 року», схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.11.2023 р. № 1082-р [13]. У концепції програми визначено причини високого рівня енерговитрат та обґрунтовано доцільність розв'язання проблеми низької енергоефективності саме «програмним методом». При чому показовим є те, що аналіз причин здійснювався з двох боків, а саме, з огляду на майже повну взаємозалежність та незворотність процесів водо- та енергопостачання. У результаті аналізу були визначені, по-перше, причини впливу стану об'єктів системи водопостачання на рівень енергоспоживання (який є дуже високим), і по-друге, причини впливу самої енергоефективності (яка є дуже низькою) на стан системи водопостачання.

Для розв'язання проблеми надмірного споживання енергоресурсів у сфері водопостачання та водовідведення, концепцією програми передбачено необхідність розроблення «довгострокових національних стратегій та державних програм з прогнозованим бюджетом, дієвими механізмами та інструментами», а також забезпечення якомога повною інформацією про стан і режими роботи об'єктів систем водопостачання (зокрема, тривалість робочого тижня, кількість змін на добу, тривалість зміни тощо), на основі чого можна здійснити комплексне обґрунтування цілей, показників та пріоритетів фінансування у сфері енергоефективності, а також розрахувати обсяг споживання води кожним споживачем.

Проведені дослідження дозволяють зробити висновки, що для забезпечення стійкого розвитку комунальної інфраструктури, зокрема, у галузі водопостачання та водовідведення, стає не тільки доцільним, а й необхідним використання програмно-цільових підходів та інструментів, які надають можливість перевести стратегічні пріоритети та цілі у площину реальних та конкретних завдань, з визначеними показниками часу, вартості та якості наданих послуг. Для реалізації цих завдань нами пропонується використовувати проєктний підхід, який, у свою чергу, є інструментом реалізації будь-якої стратегії розвитку, і який вже довів свою ефективність у світі. Саме під час розроблення проєктної документації формується перелік робіт (заходів), які необхідно виконати для досягнення мети проєкту та отримання його продукту; плануються терміни виконання проєктних робіт та проєкту в цілому; визначаються необхідні ресурси (фінансові, людські (трудові), матеріальні, технічні тощо); узгоджується та затверджується відповідальність (як за виконання кожної роботи, так і за проєкт в цілому) [14].

Важливим є те, що на основі результатів реалізації проєктів завжди можна оцінити ефективність та якість діяльності як організацій, задіяних у процесах виробництва та постачання певної послуги споживачеві, так і самого органу публічного управління – у частині задоволення певної потреби / групи потреб населення конкретної території.

Слід зазначити, що в ієрархії реалізації будь-якої програми (після загальнодержавної) є обласна, яка має розширити положення загальнодержавної програми, визначити особливості (унікальність та конкурентні переваги) території регіону і надати так званого «адміністративного поштовху» розробленню інших (за рівнями) програм (районів, міст, селищ, сіл), з акцентом на формування системи моніторингу і контролю їх подальшої реалізації. У свою чергу, регіональні програми мають спиратися на розроблені районні й міські програми, що охоплюють конкретні стратегії розвитку і реформування підприємств по підгалузях. Самі ж стратегії є системою заходів технічного і організаційно-фінансового характеру, які спрямовані у майбутнє [15, с. 197].

Так, одним із варіантів розв'язання проблем галузі водопровідно-каналізаційного господарства у мирний час була реалізація розробленої на державному рівні Загальнодержавної цільової програми «Питна вода України» на 2006-2020 роки» [16]. На її підставі у Дніпропетровській області була прийнята Регіональна програма «Питна вода Дніпропетровщини» на аналогічний період [17]. Але її виконання було визначено малоефективним, тому що протягом зазначеного періоду профінансовано лише 24,5% від запланованого обсягу витрат, у тому числі 13% за рахунок державного бюджету та 60% з місцевого.

Враховуючи, що невирішеними залишились проблеми галузі централізованого водопостачання та водовідведення, у першу чергу пов'язані з незадовільним технічним станом та зношеністю обладнання, застарілістю технологій водопідготовки та очистки стоків, у лютому 2022 р. Верховною радою України було ухвалено урядову цільову соціальну програму «Питна вода України» на новий термін дії (до 2026 р.) [18]. Вона передбачала реалізацію 1700 регіональних інфраструктурних проєктів, а саме будівництво нових водозабірних споруд, станцій очищення води, водопровідних мереж, лабораторій з контролем якості питної води, на загальну суму понад 28,5 млрд. грн за рахунок бюджетних коштів. Але першочерговим на той момент стало забезпечення територіальної оборони країни від військової агресії РФ, тому документ не набрав чинності.

На сьогодні в Дніпропетровській області комунальні підприємства сфери централізованого водопостачання та водовідведення, будучи природними монополістами і маючи постійний попит на свої послуги, є збитковими.

До затвердження у березні 2024 р. економічно обґрунтованих тарифів для категорій споживачів: «бюджетні установи» та «бізнес» [17], Дніпропетровська обласна рада як орган місцевого самоврядування, до повноважень якого належить встановлення в порядку і межах, визначених законодавством, тарифів на комунальні послуги, дотримувалася рекомендацій уряду та не підвищувала вартість послуг з централізованого водопостачання та водовідведення [19], тому діючі тарифи покривали фактичні витрати на надання послуг у середньому на 45-50%. Прогнозовано, що з квітня поточного року дохід комунальних підприємств зросте, але кардинально це не вплине на ситуацію, так як основна частина споживачів послуг з централізованого водопостачання та водовідведення (80-85%) – це населення. Проте КП ДОР «Аульський водовід», тарифна політика якого регламентується рішеннями НКРЕКП, продовжуватиме виставляти рахунки за надані послуги усім категоріям споживачів на підставі тарифів, затверджених

ще у грудні 2021 р., при фактичному збільшенні собівартості послуг централізованого водопостачання та 52%, а водовідведення на 53%. Ці показники зумовлено тим, що протягом минулого року електрична енергія здорожчала у середньому на 67%, а в структурі тарифу складова витрат на електроенергію – майже 45%, що характеризує послуги з централізованого водопостачання та водовідведення як послуги з високим рівнем енергоємності. Витрати на водопідготовку (8-10% у структурі тарифу) через зростання цін на реагенти та коагулянти збільшились в 1,5-2 рази. Також 1 квітня 2024 р. відбулось підвищення гарантованого державою рівня мінімальної заробітної плати (+12,7% до закладених у тарифі витрат на оплату праці). Дестабілізовано ринок паливно-мастильних матеріалів (ріст цін в 2022 р. сягнув майже 60%), інфляційні процеси в економіці країни (індекс за 2022 р. 126,6%, за 2023 р. 105,1%) [20] вплинули на вартість матеріалів (труб, засувок тощо) та робіт, які замовляються у підрядних організацій.

Беручи до уваги вищезазначене, з 2022 р. Дніпропетровською обласною радою задіяна регіональна міжгалузєва Програма щодо надання фінансової підтримки комунальним підприємствам (установам), що належать до спільної власності територіальних громад сіл, селищ та міст регіону [17], з акцентуванням на проблемах критичної інфраструктури. Додатково в регіоні діє цільова Регіональна програма розвитку водного господарства [21]. За період 2023 р. – 1 квартал 2024 р. на забезпечення діяльності підприємств водопостачальної галузі області спрямовано 856,8 млн. грн бюджетних коштів. При цьому рішення про доцільність фінансування базувалася на визначені соціального та економічного ефектів впровадження того чи іншого проекту.

Слід зазначити, що механізми фінансування інвестиційних потреб житлово-комунального господарства, крім державних та регіональних цільових програм, передбачають регіональні угоди щодо соціально-економічного розвитку, кредити та гранти міжнародних фінансових організацій, гуманітарну допомогу «донорів». Але в період правового режиму воєнного стану дію деяких з них обмежено або призупинено.

Отже, за всією різноманітністю наведених джерел фінансування реальним залишаються кошти, залучені від споживачів, тобто тариф, який, на жаль, багато років не передбачає у своїй структурі інвестиційну складову та рентабельність надання послуг, що обумовлює неспроможність підприємств модернізуватися, технічно та технологічно оновитися і тим самим підвищити якість надання комунальних послуг [22].

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Отже, специфіка регіонального розвитку житлово-комунального господарства, у тому числі сфери централізованого водопостачання та водовідведення, полягає в обов'язковому врахуванні місцевих умов та реалій. Це відіграє важливу роль у будівництві нових та експлуатації існуючих комунальних об'єктів, тобто їх потужність повинна врахувати потреби конкретного населеного пункту, який має свої територіально-планувальні та природно-ландшафтні особливості, а також кількість населення [23]. Тому під час розроблення стратегій, програм та проектів найголовнішу увагу слід приділяти аналізу як системному способу визначення стратегічних пріоритетів та цільових орієнтирів та їх декомпозиції до рівня проектів під час руху територіальних громад разом із місцевою владою у бік задоволення своїх потреб у якісному та безперебійному централізованому водопостачанні та водовідведенні, а також з метою розвитку водогосподарського комплексу регіону в цілому. Саме публічне управління

розвитком комунальної інфраструктури на регіональному рівні і буде предметом наших подальших досліджень.

Список використаних джерел:

1. Крилова І.І. Сфера водопостачання та водовідведення як об'єкт державного регулювання. *Аспекти публічного правління*. 2018. Том 6. №9. С. 5–15.
2. Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною» (ДСанПіН 2.2.4-171-10): наказ Міністерства охорони здоров'я України від 12.05.2010 р. № 400. Редакція від 22.03.2022, підстава – z0304-22. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0452-10#Text> (дата звернення: 08.05.2024).
3. Діденко В.С. Якість послуг водопостачання як об'єкт державного управління. *Інвестиції: практика та досвід*. 2010. № 21. С. 102–1105. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/21_2010/29.pdf (дата звернення: 08.05.2024).
4. Про житлово-комунальні послуги: Закон України від 09.11.2017 р. № 2189-VIII. Редакція від 09.07.2023, підстава – 2320-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2189-19#Text> (дата звернення: 08.05.2024).
5. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг: Закон України від 22.09.2016 р. № 1540-VIII. Редакція 07.08.2023, підстава – 2887-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1540-19#Text> (дата звернення: 08.05.2024).
6. Про затвердження Правил надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення: постанова Кабінету Міністрів України від 05.07.2019 р. № 690. Редакція від 30.12.2023, підстава – 1405-2023-п. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/690-2019-%D0%BF> (дата звернення: 08.05.2024).
7. Водний кодекс України від 06.06.1995 р. № 213/95-ВР. Редакція від 01.10.2023, підстава – 2573-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 08.05.2024).
8. Монастирська Е. Програмно-цільові підходи у реалізації природоохоронної діяльності підприємства як інструмент удосконалення інвестиційного механізму забезпечення такої діяльності. *Галицький економічний вісник*. 2012. №1(34). С. 56–166. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/2126/1/GEB_2012_v34_No1-E_Monastyrska-Software-targeted_approaches_in_the_implementation__56.pdf (дата звернення: 08.05.2024).
9. Безус В.О., Чикаренко І.А. Управління житлово-комунальним господарством: програмно-цільові підходи та інструменти. *Modern Transformation in Economics and Management: III International Scientific Conference*, March 29th, 2019. Klaipeda, Lithuania. С. 19–22. URL: https://palsg.nmu.org.ua/ua/Sci/Publ_postgrad/Безус_Клайпеда_Березень_2019.pdf (дата звернення: 08.05.2024).
10. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України: Закон України від 23.03.2000 р. № 1602-III. Редакція від 02.12.2012, підстава –1 5463-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14#Text> (дата звернення: 08.05.2024).
11. Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проектів Бюджетної декларації та державного бюджету: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 р. № 621. Редакція від 11.01.2022, підстава –1 1416-2021-п. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/621-2003-%D0%BF#Text> (дата звернення: 08.05.2024).
12. Про схвалення Водної стратегії України на період до 2050 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 09 грудня 2022 р. № 1134-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1134-2022-%D1%80#Text> (дата звернення: 08.05.2024).
13. Про схвалення Концепції Державної цільової економічної програми енергетичної модернізації підприємств водопостачання та водовідведення, що перебувають у державній або комунальній власності, на період до 2030 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.11.2023 р. № 1082-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1082-2023-%D1%80#Text> (дата звернення: 08.05.2024).

14. Маматова Т.В., Молоканова В.М., Чикаренко І.А., Чикаренко О.О. Управління проектами: навч. посіб. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2018. 128 с. URL: https://palsg.nmu.org.ua/ua/literature/2018_ProjectManag_navch_pos.pdf (дата звернення: 08.05.2024).
15. Фролова Г. Житлово-комунальне господарство як об'єкт публічного управління. *Інноваційні інструменти забезпечення інвестиційного та інфраструктурного розвитку територій та громад*: матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, м. Дніпро, 4 березня 202 р. / за заг. ред. І.А. Чикаренко., Т.В. Маматової. Дніпро: НТУ «Дніпровська політехніка». 2022. С. 196–199. URL: https://palsg.nmu.org.ua/ua/Sci/konf/Material_conference_2022_04_03.pdf (дата звернення: 08.05.2024).
16. Про Загальнодержавну цільову програму «Питна вода України» на 2011-2020 роки»: Закон України від 03 березня 2005 року № 2455-IV. Редакція від 16.10.2020, підстава –1 124-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2455-15#top> (дата звернення: 08.05.2024).
17. Офіційний сайт Дніпропетровської обласної ради. URL: <https://oblrada.dp.gov.ua/> (дата звернення: 08.05.2024).
18. Про Загальнодержавну цільову соціальну програму «Питна вода України» на 2022 - 2026 роки»: проект Закону України від 02.07.2021 р. № 5723. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/CardByRn?regNum=5723&conv=9> (дата звернення: 08.05.2024).
19. Деякі питання регулювання діяльності у сфері комунальних послуг у зв'язку із введенням в Україні воєнного стану: постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2022 р. № 502. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/502-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 08.05.2024).
20. Індекс інфляції в Україні 2024: *Мінфін*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/> (дата звернення: 08.05.2024).
21. Офіційний сайт Дніпропетровської обласної військової адміністрації. URL: <https://adm.dp.gov.ua/> (дата звернення: 08.05.2024).
22. Фролова Г.О., Чикаренко І.А. Забезпечення фінансової стабільності водоканалів (на прикладі Дніпропетровської області). *Наукова весна: матеріали XIII Міжнар. наук.-техн. конференції аспірантів та молодих вчених*. НТУ «Дніпровська політехніка». 2023. С. 341–343. URL: <https://is.gd/МрЕхhd> (дата звернення: 08.05.2024).
23. Оболенський О.Ю., Базарна О.В. Організаційно-економічний механізм регіонального публічного управління житлово-комунальним господарством. *Institutional Repository of Vadym Hetman Kyiv National Economic University*. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/35465> (дата звернення: 08.05.2024).

References:

1. Krylova, I.I. (2018). Sfera vodopostachannia ta vodovidvedennia yak ob'iekt derzhavnoho rehuliuivannia [Water supply and sewerage as an object of state regulation]. *Aspekty publichnoho pravlinnia – Public administration Aspects*, 6, 9, 5–15 [in Ukrainian].
2. Nakaz Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy vid 12.05.2010 № 400 Pro zatverdzhennia Derzhavnykh sanitarnykh norm ta pravyl «Hihienichni vymohy do vody pytnoi, pryznachenoї dlia spozhyvannia liudynoiu» (DSanPiN 2.2.4-171-10) [On Approval of the State Sanitary Norms and Rules “Hygienic Requirements for Drinking Water Intended for Human Consumption” (Sanitary Norms and Rules 2.2.4-171-10: Order of the Ministry of Healthcare of Ukraine from May 12 2010, № 400)]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0452-10#Text> [in Ukrainian].
3. Didenko, V.S. (2010). Yakist posluh vodopostachannia yak ob'iekt derzhavnoho upravlinnia [Quality of water supply services as an object of public administration]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, 21, 102–105. Retrieved from http://www.investplan.com.ua/pdf/21_2010/29.pdf [in Ukrainian].
4. Zakon Ukrainy vid 09.11.2017 № 2189-VIII Pro zhytlovo-komunalni posluhy [On Housing and Communal Services: Law of Ukraine from November 09 2017, № 2189-VIII]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2189-19#Text> [in Ukrainian].

5. Zakon Ukrainy vid 22.09.2016 № 1540-VIII Pro Natsionalnu komisiuu, shcho zdiisniue derzhavne rehuliuвання u sferakh enerhetyky ta komunalnykh posluh [On the National Energy and Utilities Regulatory Commission: Law of Ukraine from September 22 2016, № 1540-VIII]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1540-19#Text> [in Ukrainian].
6. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 05.07.2019 № 690 Pro zatverdzhennia Pravyh nadannia posluh z tsentralizovanoho vodopostachannia ta tsentralizovanoho vodovidvedennia [On Approval of the Rules for the Provision of Centralised Water Supply and Centralised Wastewater Disposal Services: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine from July 05 2019, №690]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/690-2019-%D0%BF> [in Ukrainian].
7. Vodnyi kodeks Ukrainy vid 06.06.1995 № 213/95-VR [Water Code of Ukraine from June 06 1995, №213/95-BP]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
8. Monastyrsk, E. (2012). Prohramno-tsilovi pidkhody u realizatsii pryrodookhoronnoi diialnosti pidpriemstva yak instrument udoskonalennia investytsiinoho mekhanizmu zabezpechennia takoi diialnosti [Programme-targeted approaches in the implementation of environmental protection activities of an enterprise as a tool for improving the investment mechanism for ensuring such activities]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk – Galician Economic Herald*, №1(34), 56–66. Retrieved from https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/2126/1/GEB_2012_v34_No1-E_Monastyrsk-Software-targeted_approaches_in_the_implementation__56.pdf [in Ukrainian].
9. Bezus, V.O., & Chykarenko, I.A. (2019). Upravlinnia zhytlovo-komunalnym hospodarstvom: prohramno-tsilovi pidkhody ta instrumenty [Management of housing and communal services: programme-targeted approaches and tools]. *Modern Transformation in Economics and Management: III International Scientific Conference, Klaipeda, Lithuania*, 19–22. Retrieved from https://palsg.nmu.org.ua/ua/Sci/Publ_postgrad/Bezus_Klaipeda_Berezen_2019.pdf [in Ukrainian].
10. Zakon Ukrainy vid 23.03.2000 № 1602-III Pro derzhavne prohnozuvannia ta rozroblennia prohram ekonomichnogo i sotsialnogo rozvytku Ukrainy [On State Forecasting and Development of Programmes for Economic and Social Development of Ukraine: Law of Ukraine from March 23 2000, №1602-III]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14#Text> [in Ukrainian].
11. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 26.04.2003. № 621 Pro rozroblennia prohnoznykh i prohramnykh dokumentiv ekonomichnogo i sotsialnogo rozvytku ta skladannia proektiv Biudzhetnoi deklaratsii ta derzhavnogo biudzhetu [On development of forecast and programme documents for economic and social development and drafting of the Budget Declaration and the State Budget: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine from April 26 2003, № 621]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/621-2003-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
12. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 09 hrudnia 2022 roku № 1134-r Pro skhvalennia Vodnoi stratehii Ukrainy na period do 2050 roku [On Approval of the Water Strategy of Ukraine for the period up to 2050: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine from December 09 2022, № 1134-r] *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1134-2022-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
13. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 24.11.2023 № 1082-r Pro skhvalennia Kontseptsii Derzhavnoi tsilovoi ekonomichnoi prohramy enerhetychnoi modernizatsii pidpriemstv vodopostachannia ta vodovidvedennia, shcho perebuvaui u derzhavnii abo komunalnii vlasnosti, na period do 2030 roku [On Approval of the Concept of the State Target Economic Programme for Energy Modernisation of Water Supply and Wastewater Treatment Enterprises in State or Communal Ownership for the Period up to 2030: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine from November 24 2023, № 1082-r]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1082-2023-%D1%80#Text> [in Ukrainian].

14. Mamatova, T.V., Molokanova, V.M., Chykarenko, I.A., & Chykarenko, O.O. (2018). *Upravlinnia proektamy [Project management]*. navch. posib. Dnipro: DRIDU NADU. Retrieved from https://palsg.nmu.org.ua/ua/literature/2018_ProjectManag_navch_pos.pdf [in Ukrainian].
15. Frolova, H. (2022). Zhytlovo-komunalne hospodarstvo yak ob'ekt publichnoho upravlinnia [Housing and communal services as an object of public administration]. *Innovatsiini instrumenty zabezpechennia investytsiinoho ta infrastrukturnoho rozvytku terytorii ta hromad: materialy nauk.-prakt. konf. za mizhnar. uchastiu, m. Dnipro, 4 bereznia 2022 r. Dnipro: NTU «Dniprovskaya politekhnika»*, 196–199. Retrieved from https://palsg.nmu.org.ua/ua/Sci/konf/Material_conference_2022_04_03.pdf [in Ukrainian].
16. Zakon Ukrainy vid 03 bereznia 2005 roku № 2455-IV Pro Zahalnodержавnu tsilovu prohramu «Pytna voda Ukrainy» na 2011-2020 roky» [On the National Target Programme 'Drinking Water of Ukraine' for 2011-2020: Law of Ukraine from March 03 2005, № 2455-IV]. zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2455-15#top> [in Ukrainian].
17. *Ofitsiinyi sait Dnipropetrovskoi oblasnoi rady [Official website of the Dnipro Regional Council]*. Retrieved from <https://oblrada.dp.gov.ua/> [in Ukrainian].
18. Proiekt Zakonu Ukrainy vid 02.07.2021 № 5723 Pro Zahalnodержавnu tsilovu sotsialnu prohramu «Pytna voda Ukrainy» na 2022 - 2026 roky» [On the National Targeted Social Programme 'Drinking Water of Ukraine' for 2022-2026'Draft: Law of Ukraine from July 02 2021, № 5723]. itd.rada.gov.ua. Retrieved from <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/CardByRn?regNum=5723&conv=9> [in Ukrainian].
19. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 29 kvitnia 2022 roku № 502 Deiaki pytannia rehuliuвання diialnosti u sferi komunalnykh posluh u zviazku iz vvedenniam v Ukraini voiennoho stanu [Some issues of regulation of activities in the field of public utilities in connection with the introduction of martial law in Ukraine: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine from April 29 2022, № 502]. zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/502-2022-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
20. Indeks inflatsii v Ukraini 2024 [Inflation index in Ukraine 2024]. *Minfin*. Retrieved from <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/> [in Ukrainian].
21. *Ofitsiinyi sait Dnipropetrovskoi oblasnoi viiskovoi administratsii [Official website of the Dnipro Regional Military Administration]*. Retrieved from <https://adm.dp.gov.ua/> [in Ukrainian].
22. Frolova, H.O., & Chykarenko, I.A. (2023). Zabezpechennia finansovoi stabilnosti vodokanaliv (na prykladi Dnipropetrovskoi oblasti) [Ensuring the financial stability of water utilities (based on the example of Dnipropetrovska oblast)]. *Naukova vesna: materialy KhIII Mizhnar. nauk.-tekhn. konferentsii aspirantiv ta molodykh vchenykh, NTU «Dniprovskaya politekhnika» – Scientific spring: materials of the XIII International scientific and technical conference of graduate students and young scientists, NTU 'Dnipro Polytechnic'*, 341–343. Retrieved from <https://is.gd/MpExhd> [in Ukrainian].
23. Obolenskyi, O.Iu., & Bazarna, O.V. (2020). Orhanizatsiino-ekonomichniy mekhanizm rehionalnoho publichnoho upravlinnia zhytlovo-komunalnym hospodarstvom [Organisational and economic mechanism of regional public administration of housing and communal services]. *Institutional Repository of Vadym Hetman Kyiv National Economic University*. Retrieved from <https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/35465> [in Ukrainian].

Подано до редакції 8.05.24 р.

Прийнято до друку 10.06.24 р.